

Barcode - 99999990834588
Title - Gokulchandra maji na nitya karma.
Subject -
Author -
Language - gujarati
Pages - 16
Publication Year - 0
Creator - Fast DLI Downloader
<https://github.com/cancerian0684/dli-downloader>
Barcode EAN.UCC-13

૪૮૪૪

શ્રીગોકુલચંદ્રમાજીના પીઠના

સંવત્ર વૈષ્ણવોનું નિત્યકર્મ.

— — — — —

ગોસ્વામિ શ્રીગોવિંદાચાર્યાત્મજ

શ્રીદેવકીનંદનાચાર્યજી અને શ્રીજયદેવાચાર્યજીની

આજ્ઞાનુસાર

જમુનાદાસ નર્મસી શ્વશુરજી

છપાવ્યું.

— — — — —

મુંબઈ:

એડ્યુકેશન સોસાયટી પ્રેસ.

સંવત્ર ૧૯૪૭ વિજયાદશમી.

શ્રીગોકુલેન્દુર્જયતિ.

શ્રીગોકુલચંદ્રમાળના ધરનું સમર્પણ લેનારા વૈષ્ણ-
વોને વર્તવાની રીતિ, અન્નસંબંધની રીતિના
નિયમો, અને સૂર્યોદયથી આહ્નિકનાં
સાધારણ આચરણ.

ઉપકાળના (સૂર્યોદય પહેલાં પાંચ ઘડીના) નિયમો.

ઉપર જણાવેલા સમયે (ઉપકાળમાં) અવશ્ય ઉઠવું જોઈએ, કારણ કે
ધર્મશાસ્ત્રમાં તેથી આજ્ઞા છે.

બ્રાહ્મે મુહૂર્તે બુધ્યેત ધર્માર્થો ચાનુચિન્તયેત્ ।

કાયકેશાંશ્ચ તન્મૂલાન્વેદનત્ત્વાર્થમેવ ચ ॥

મનુ. અ. ૮, શ્લોક ૯૨.

અર્થ.—રાત્રિના જીલા પ્રહરમાં ઉઠીને અનુદાતને માટે પરસ્પર અનુકૂળ
એવા ધર્મ તથા અર્થનો વિચાર કરવો. અને તેના અનુકૂળ શરીરપરિશ્રમ
તથા વર્ણવિભગથી વેદાર્થનો તત્ત્વવિચાર કરવો.

બ્રાહ્મે મુહૂર્તે ચોત્થાય ચિન્તયેદાત્મનો હિતમ્ ।

ધર્માર્થકામાન્ સ્વે કાલે યથાશક્તિ ન કાપયેત્ ॥

યામવલ્ક્ય. અ. ૧, શ્લોક ૧૧૫.

અર્થ.—રાત્રિના જીલા પ્રહરમાં ઉઠીને પોતાના આત્માના કલ્યાણમાટે
વર્ણક્રમથી વેદાર્થ વિષયોનું મનન કરવું. કેમકે પ્રભાતમાં મન શાંત હોવાથી
તત્ત્વનો નિશ્ચય સારી રીતે થઈ શકેછે. તત્ત્વનિશ્ચય કર્યા પછી ઉચિત
કાળમાં ધર્મ, અર્થ ને કામની યથાશક્તિ સેવા કરવી.

ત્યાર પછી સંપ્રદાય રીતથી ગળામાં રહેલી તુલસીકાદમીમાલાનો અને જોના કંઠમાં જનોઈ હોય તેમણે અને વસ્તુનો સ્પર્શ કરીને દર્શન કરવાં. તેમ કરવાથી દિવસનાં સર્વ કર્મ સફળ થાયછે. ત્યાર પછી શ્રીહાકુરજીનાં તથા પોતાના ગુરુદેવોનાં ધ્યાન કરવું. પછી શ્રીહાકુરજી તથા શ્રીગુરુદેવ સમીપમાં પીરાજતા હોય તે તેનાં આક્ષાત્ર દર્શન કરવાં ત્યાર પછી શ્રીહાકુરજી તથા શ્રીગુરુદેવનાં યથાશક્તિ નામસ્મરણ કરવાં. આ પ્રમાણે સર્વ ક્રિયા થઈ ગયા પછી વિધિપૂર્વક ગૌચ (ઝોડે જંગલ) જવું.

નિઃસ્કૃત્યોચ્છેત્કાષ્ઠલોષ્ઠપલ્લતૃણાદિના ।

નિયમ્ય પ્રયતો વાત્તં સંવૃતાઙ્ગોઽવગુણ્ઠિતઃ ॥

મનુ. અ. ૮, શ્લોક ૬૯.

અર્થ:—પૂર્વે વસ્ત્રથી અંગ ઢાંકીને અને માથું પણ વસ્ત્રથી ઢાંકીને કાદા, મૃતિકા, પત્ર અથવા તે તૃણ વિગેરેથી પૃથ્વીને આચ્છાદિત કરી મુંગા મુંગા મળમળનો ત્યાગ કરવો—ઝોડે જવું. જનારાએ રાત્રીમાં દક્ષિણ તરફ મુખ કરીને એમવું, દિવસે ઉત્તર તરફ મુખ કરીને એમવું. અને માથાં-કાળે પણ તેમજ એમવું. તથા અગ્નિ, વિપ્ર, સૂર્ય ને પવન આટલા સામે મુખ કરીને એમવું નહીં. ત્યાર પછી હાથ પગ બોલી વાળને ત્રણ વખત માત્રી-ગાવીને હાથ તથા તેમજ ત્રણ વખત પગને બોલીને શુદ્ધ કરવા. ત્યાર બાદ દાંતાણુ કરવું તે શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી કરવું.

શરીરચિન્તાં નિર્વર્ત્ય કૃતશૌચવિધિર્દ્વિજઃ ।

પ્રાતઃસંધ્યામુપાસીત દન્તધાવનપર્વકમ્ ॥

કાર્યકાર્ય વિષયમાં શરીરની ચિન્તા—શરીર સંબંધિ વિચાર કર્યા પછી દ્વિજવર્ણો—બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્યોએ શાસ્ત્રોક્ત વિધિપ્રમાણે દિશા જંગલ જઈ આવીને દાંતાણુ કરવું. અને પછી શુદ્ધ થઈ પ્રાતઃસંધ્યાદિક કર્મો કરવાં.—તે સર્વ અધિકાર પ્રમાણે કરવાં.

દંતધાવનનો વિધિ.

કણ્ટકક્ષીરવૃક્ષોત્થં દ્વાદશાઙ્ગુલસંમિતમ્ ।

કનિષ્ઠિકાગ્રવત્સ્થૂલં પર્વાર્ધકૃતકૂર્ચકમ્ ।

દંતધાવનમુદ્દિષ્ટં જિઘ્રોલ્લેભાનિકા તથા ॥

કાંઠાવાળાં, અને જેમાંથી છીર નિકળતું હોય તેવા પીપળા, ઉંચરા વિગેરે ઝોડા વર્ગને લીંચડા વગેરે ઝાડોનું બાર આંગળ લાંબું અને કનિષ્ઠિકા—ટચલી આંગળી જેવું જાડું દાંતણુ લેવું અને એક આંગળનો કુચ્ચા કરવો. આનું નામ દાંતણુ કહેવાય છે. અને આ દાંતણુથી દાંત સાફ કરવા અને તેની ચીરથી એળ ઉતારવી. દાંતણુ કરનારાઓમાં જેને ઉપવીત આદિ મંત્રકાર થયો હોય તેને દાંતણુ ગ્રહણ કરતી વખતે બણવાનો મંત્ર:—

આયુર્બલં યશો વર્ચઃ પ્રજાપશુવસૂનિ ચ ।

બ્રહ્મ પ્રજાં ચ મેવાં ચ ત્વં નો દેહિ વનસ્પતે ॥

દંતધાવન થઈ રહ્યા પછી વિધિ પ્રમાણે નાહાવું. સ્નાન કરનારાએ જે વસ્ત્ર ધારણ કરીને શરીરનો મળ દૂર કરવા માટે ત્રણ વાર સ્નાન કરીને પછી વિધિપૂર્વક સ્નાન કરવું તે એવી રીતે કે નાહનારાએ પ્રભુ સિખા માંધવી. ત્યારપછી આચમન લઈ પ્રાણાયામ કરવો. અનંતર—

મમોપાત્તદુરિતક્ષયદ્વારા શ્રીકૃષ્ણપ્રીત્યર્થે સકલકર્મયોગ્યતાસિદ્ધયે

પ્રાતઃસ્નાનમહં કરિષ્યે—

આ પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો અને પછી

પુષ્કરાશ્વાનિ તીર્થાનિ ગङ્ગાશ્વાઃ સરિતસ્તથા ।

આગચ્છન્તુ પવિત્રાણિ સ્નાનકાલે સદા મમ ॥

આ મંત્ર બણવો. જે વેદનો અધિકાર હોય તે.—ઈમં મે ગङ્ગે યમુને સરસ્વતિ—આદિ મંત્ર બણીને ત્રણ વાર સ્નાન કરવું. ત્યાર પછી પવિત્ર વસ્ત્રથી શરીરને ધુઈ લેવાની જે પવિત્ર વસ્ત્ર ધારણ

કરવાં અને એક શુદ્ધ આમન ઉપર એમાં હરિમરણપૂર્વક શિખા-
બધન કરી વિધિપૂર્વક તિલક કરવું. આશ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્યોએ આર
તિલકો કરવાં. તે નીચે પ્રમાણે:—

૧. જાતમાં શ્રી ચરણાકાર તિલક કરવું અથવા તેા મંદિરાકાર કરવું.
ત્યાર પછી. ૨. ઉદર ઉપર દીવાની કળિકાકાર કરવું. ૩. હૃદયમાં કમળાકાર
કરવું. ૪. કંઠકૃપમાં દીવાના આકારનું કરવું. ૫. જમણા પડખા ઉપર
દીવાના આકારનું કરવું. ૬. જમણા બાહુ ઉપર વાંસના પત્ર સમાન
કરવું. ૭. બાજે બાજા ઉપર દીવાના આકારનું કરવું. ૮. ડાબા પડખા ઉપર
દીવાના આકારનું કરવું. ૯. ડાબા હાથ ઉપર વાંસના પત્રાકાર કરવું.
૧૦. બાજે કાનના મૂળમાં દીવાકૃતિ કરવું. ૧૧. પીઠ ઉપર દીવાકાર કરવું.
અને ૧૨. બાજેના બાજા ઉપર પાણુ દીવાના આકારનું તિલક કરવું.
આ પ્રમાણે આર તિલક આશ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્યોએ કરવાં અને શૂદ્રોએ એક
ઉર્ધ્વ પુંડ્ર તિલક કરવું. અથવા તેા ચાર કરવાં. આ તિલકો કર્યા અગાઉ
શ્રીચરણામૃત લઈને પ્રસાદી રોલી અથવા કેશર, ગોપીચંદન ઇત્યાદિ-
થી તિલક કરવાં. તિલક કર્યા પછી છ મુદ્રા (છાપા) ઉપદેશસુત્રા ગ્રંથમાં
(પાને ૬૦ થી ૬૪ સુધી.) કહ્યા પ્રમાણે કરવાં. ત્યાર પછી આશ્મણ, ક્ષત્રિ-
ય ને વૈશ્ય એ લોકોએ પોતપોતાની સામાનુસાર વૈદિક સંધ્યા, ઐપાસન-
હોમ, શ્રદ્ધયજ્ઞ, પિતા ન હોય તેા પિતૃતર્પણાદિક નિત્યકર્મ શ્રી હાકુરજી-
ની સેવામાંથી જે સમય બંધ તે સમયમાં અવશ્ય કરવાં. કેમકે નિત્ય
કર્મો ન કરવાથી પાતક લાગેછે. જેએને જનોઈ વિગેરેના સંસ્કાર થયો
ન હોય તેવા મનુષ્યોએ પોતાના ગુરુએની પાસે જનોઈનો સંસ્કાર કરા-
વવા માટે અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો ઉચિત છે. અને જે ક્ષત્રિય વૈશ્યોને
પોતાની સાખા તથા સૂત્ર જાણવામાં ન હોય તેઓએ શ્રી કનૈયાલાલ
સાસ્ત્રી કૃત પદ્ધતિ પદ્ધતિમાંથી પદ્ધતિ કરવાં. ઉક્ત પદ્ધતિ શ્રી ગોકુલ-
ચંદ્રમાજીના ધરમાંથી મળશે. અને બાજકોએ પોતાના માતાપિતાની
આજ્ઞાનુસાર સ્નાન, નામસ્મરણ, સ્તોત્રપાઠ, વિગેરે કરવો. જે શ્રદ્ધાચારી
હોય તેમણે અસત્ય સ્ત્રીસંગાદિકથી બહુજ ડરતાં રહેવું. માતાપિતાની
આજ્ઞામાં રહેવું, શ્રી હાકુરજી તથા ગુરુદેવની સેવા કરવી, વેદાધ્યયન તથા

ઉપાસનહોમમાં તત્પર રહેવું. તથા જે ગૃહસ્થ હોય તેમણે સંપ્રદાયની રીતિ પ્રમાણે ધણીજ સારી રીતે મંગળાથી માંડીને રાયન પર્યંત શ્રી હાકુરજીની અવશ્ય સેવા કરવી. અને તેની વચ્ચેમાં ઉપર જણાવેલાં નિત્ય કર્મ અવશ્ય કરવાં. એકપત્નીવ્રત ધારણ કરવું. પંચ મહાયજ્ઞ અવશ્ય કરવા, તે પંચ મહાયજ્ઞનાં નામ—

બ્રહ્મયજ્ઞ, દેવયજ્ઞ, ભૂતયજ્ઞ, પિતૃયજ્ઞ, મનુષ્યયજ્ઞ.

સ્ત્રીઓનાં કર્તવ્યકર્મ.

સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીએ પ્રાતઃકાળમાં પતિની અગાઉ ઉઠીને પ્રથમ માખા-પાનાં દર્શન કરી પતિનાં દર્શન કરવાં. અને પછી શ્રી હાકુરજી તથા શ્રી ગુરૂદેવનાં નામનું રમરણ કરવું. ત્યાર પછી પૂર્વોક્ત પ્રકારથી શૌચાદિક સ્નાનાંત સર્વ ક્રિયા કરી લલાટમાં કુંકુમનો આલોચ કરીને પોતાના પતિની આજ્ઞાનુસાર પતિની સહાયભૂત થઈ સેવાદિક કર્મ કરવાં. સ્ત્રીએ પતિની પીઠ કોઈપણ પરપુરુષ સાથે કામજુદિ ન કરતાં તે એને પિતા અને પુત્રસમાન જાણવા. અને પિતૃભાવથી ગુરૂદેવની સેવામાં તત્પર રહેવું. અને વિધવા સ્ત્રીએ માતા, પિતા, પુત્ર, સસરા, અને ગુરૂદેવ આદિની આજ્ઞામાં રહીને વર્તવું અને બ્રહ્મચર્ય વ્રત પાળવું. અને શ્રી હાકુરજી તથા શ્રી ગુરૂદેવની સેવામાં તત્પર રહેવું. અને અલંકારોદ્ધાર ધારણ કરવાં નહીં.

સર્વ સાધારણ સેવાપ્રકાર.

સ્નાન, તિલકની પછી સંધ્યાવંદનાદિક નિત્ય કર્મોની પેઠેલાં પોતાની પાસે શ્રી હાકુરજીનું રવરૂપ, ચિત્ર અથવા તો પોતાના ગુરૂદેવના રૈરામી વસ્ત્રોની ઉપર ચરણ વિગેરે સેવા ખીરાજતી હોય તો તેનાં ચરણ સ્પર્શ કરવાં. પછી નિરંતર જે પ્રમાણે ભોગ ધરવાની રીત હોય તે પ્રમાણે ભોગ ધરવો. તથા ઝારી ભરવી, અને પછી જેવો જેવો સમય મળતો જાય તે પ્રમાણે વર્ણાશ્રમ પ્રમાણે સંધ્યાદિક નિત્ય કર્મ કરવાં તથા સાંપ્રદાયક ગ્રંથોનો પાઠ કરવો. અને જપ વિગેરે કરવો. અને મંગળાથી માંડીને રાજભોગ સુધી સર્વ દર્શન કરવાં.

અહ્નસંબંધ.

જે મનુષ્યો જે પીઠ (ગાદી)ના સેવક હોય તેમણે તે ગાદીના ગુરુદેવની પાસેથી પોતાના મનુષ્યોને અહ્નસંબંધ લેવગવવું. તે અહ્નસંબંધની રીત નીચે પ્રમાણે જાણવી. જેને અહ્નસંબંધ લેવાની મઝ્જા હોય તેમણે અહ્નસંબંધ લેવાની અગાઉ પોદલાં એ દિવસ શ્રીઆચાર્યજી મહારાજની પ્રાર્થનાપૂર્વક આજ્ઞા માંગવી. તદનંતર ખીજે દિવસે અંટલે અહ્નસંબંધને આગળે દિવસે ઉપવાસ વા કળાહાર કરવો અને અહ્નચર્યવ્રતથી શુદ્ધતામાં રહેવું. પછી તેને ખીજે દહોડે પ્રભાતમાં નાહીને નવાં શુદ્ધ કરેલાં વસ્ત્રો સાથે લઈને જ્યાં શ્રી આચાર્યજી ખીરાજતા હોય ત્યાં જવું. અને સ્નાન કરવાનું પંચિયું પેહેચી જળધરામાં જઈ સ્નાન કરવું. અને પછી સાથે આણેલાં શુદ્ધ વસ્ત્ર પોહેરી હાથની મુઠીયો વાળીને બેસવું. અને કોઈની પણ સ્પર્શ કરવો નહીં.

ત્યારપછી શ્રી ગુરુદેવની આજ્ઞાનુસાર અહ્નસંબંધ લઈને સાટાંગ પ્રણામ કરવા અને શ્રી હાકુરજીને ભેટના રૂ.૧—૪—૦ આના અને સેવકીના એ આના ભેટ આપી યથારક્તિ શ્રી આચાર્યજીને ભેટ ધરવી , અને તેની આજ્ઞા લઈ પેર જવું.

૬ અહ્નસંબંધ લેનારા મનુષ્યે નીચે દર્શાવેલા નિયમો પ્રમાણે વર્તવું. તેમાં પ્રથમ ભોજનાદિક નિયમ.—પ્રાત્નણ, ક્ષત્રિય ને વૈશ્યજાતિના વૈષ્ણવોએ અપરસમાં રહીને ભોજન કરવું. અને વગર પ્રસાદી વસ્તુ ભોજનમાં લેવી નહીં. પરંતુ પ્રસાદી કરેલી વસ્તુ અપમાં લેવી. આવી વેદની આજ્ઞા છે. કહ્યું છે કે

सर्वे देवाः सर्वे पितरः सर्वे मनुष्याः विष्णुनाशितमश्नन्ति, विष्णुना घ्रातं जिघ्रन्ति, विष्णुना पीतं पिबन्ति, विष्णुना रसितं रसयन्ति, तस्माद्विद्वांसो विष्णूषहृतं भक्षयेयुः ॥

માટે પ્રસાદી વસ્તુનેજ જમવાના ઉપયોગમાં લેવી. તે પ્રસાદી અનેક પક્ષરથી ધર્મશુદ્ધિ છે તેના પ્રકાર નીચે પ્રમાણે જાણવાં. ૧ શ્રી હાકુરજીને

સાક્ષાત્ ભોગ ધરેલી, ૨ એક ભોગ ધરેલી વસ્તુસાથે મેળવેલી, ૩ ખીજી અણુ પ્રસાદી વસ્તુપણુ પ્રસાદી થાય. ૪ શ્રી ચરણામૃત મેળવવાથી પ્રસાદી થાય. ૫ શ્રી દૃષ્ટિદ્વારા પ્રસાદી થાય. તથા સ્પર્શથી પણ પ્રસાદી થાયછે. હવે કોઈ વાર માતિભોજનનો પ્રસંગ આવે ત્યારે સાકર વિગેરે વસ્તુને શ્રી ઠાકુરજીને ભોગ ધરી પ્રસાદી કરીને તેને સામગ્રીમાં મેળવી દેવી કે જેથી સર્વ સામગ્રી પ્રસાદી થઈ જાયછે. આજ પ્રમાણે પોતાના ઘરમાં જે કંઈ વસ્તુ આણી હોય તે વસ્તુમાંથી થોડીક વસ્તુ શ્રદ્ધાપૂર્વક જ્યાં પોતાના ગુરુ ખીરાજીતા હોય ત્યાં અથવા તો શ્રી ઠાકુરજીના મંદીરમાં મા-કરવાથી પોતાને ત્યાં બચેલી સર્વ વસ્તુ સાર્થક થઈ જાયછે.

આ પ્રકાર સવિસ્તર કહેવાનું પ્રયોજન એ છે કે કોઈ સમય અડચણને લીધે સાક્ષાત્ ભોગ ધરાવીને મુખ્ય પ્રસાદી લઈ રાકાય નહીં તેમ હોય તો આપ્રમાણે પ્રસાદી કરીને તે વસ્તુ ઉપયોગમાં લેવી. પરંતુ અણુ-પ્રસાદી કોઈપણ વસ્તુ વાપરવી નહીં. તથા દિવસમાં બે વાર ભોજન કરવું નહીં. કેમકે તેમ કરવાથી દોષ લાગેછે. તદનંતર શ્રી ઠાકુરજીની સેવામાં અડચણ પડે નહીં એવો કોઈપણ જાતનો વ્યાપાર આદિક કરે તો દોષ લાગે નહીં. પરંતુ પોતાના સંસાર અને શરીરને જે ઉદ્દેશીને સર્વ વ્યવહાર કરવામાં આવેછે તે ગોણુ છે. અને મુખ્ય શ્રી ઠાકુરજીની સેવા ગણાય છે.

સાયંકાળના નિયમો.

પોતાને ઘેર સેવા ખીરાજીતા હોય તો, ઉત્થાપનથી લઈને રાયન સુધી વિધિપૂર્વક સેવા કરવી. અને જે શહેરમાં પુષ્ટિમાર્ગનું મંદિર હોય ત્યાં ઉત્થા-પનથી માંડીને રાયન આર્તિ સુધીનાં સર્વ દર્શન વૈષ્ણવોએ કરવાં, અને જ્યાં શ્રીગોસ્વામી મહારાજ ખીરાજીતા હોય, ત્યાં પણ દર્શન કરવા અવશ્ય જવું. અથવા તો જ્યાં આગળ પુષ્ટિ માર્ગીય મંડળો ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરવાને માટે અને તેનો નિર્ણય કરવા માટે એકઠી મળતી હોય ત્યાં આલસ્ય ત્યાગ કરીને અવશ્ય જવું. અને સ્ત્રીમંડળમાં સ્ત્રીઓ અને પુરૂષમંડળમાં પુરૂષે વિભાગ પ્રમાણે બેસીને ભક્તિપૂર્વક સાંપ્રદાયિક ધર્મોપદેશ તથા ભગવત્ ગુણાનુવાદ શ્રવણ કરવા. તથા સમય મળે તો પુષ્ટિમાર્ગના શિક્ષા પત્ર

વિગેરે અને ઉપયુક્ત ગ્રંથ ગુરુમુખ વાંચવા. અનંતર સૂર્ય અસ્તને વખતે
સ્નાન કરી વર્ણાશ્રમવિધિથી પોત પોતાની શાખા પ્રમાણે સંધ્યાવંદન કરવું.
અને તે પછી હ/ટમંત્રનો યથારાક્તિ જપ કરવો. કોઈનો પણ સ્પર્શ ન થયો
હોય તો સ્નાનની આવશ્યકતા નથી નહીંતર સ્નાન કરવું. ત્યાર પછી ઔપા-
સન હોયતો હોમ આદિ નિત્ય ક્રિયા કરવી. ત્યાર પછી યથાવકાશ પ્રસાદ
લેવો અને પછી શ્રી ગુરુદેવના નામનું સ્મરણ કરવું. અને નીચે લખ્યા પ્રમાણે
આપરવરૂપોના નામનું સ્મરણ કરવું. **શ્રીનાથજી, શ્રીમહાપ્રભુજી, શ્રી-
ગુસાઈજી** હ/ત્યાદિક નામ ગ્રહણ કરવાં. ત્યાર પછી યથારાક્તિ અષ્ટાક્ષર
મહામંત્રનો અવશ્ય જપ કરવો. આ પ્રમાણે નિત્યકર્મ કરવાં.

શુદ્ધિ પ્રકાર.

અપવિત્ર ક્રિયા પછી સારીર શુદ્ધિની રીત. રોઅ ગયા પછી ઉપર કહેલા
પ્રકારથી શુદ્ધ થઈને આઠ કોગળા કરવાથી પુરૂષ કર્મનો અધિકારી થઈ
શકે છે. લઘુરાંકા કર્યા પછી ચાર કોગળા કરવાથી શુદ્ધ થવાય છે. ભોજન
કરનારો પણ જમ્યા પછી બાર કોગળા કરીને શુદ્ધ છે. અને સ્ત્રીસંગ કર્યા
પછી હાથ પગ ધોઈને સાળ કોગળા કરવાથી શુદ્ધ થવાય છે. આ સાધા-
રણ પ્રકાર જાણવો.

વ્રત કરવાનો વિચાર.

ચાર જયંતી અને એવીસ એકાદશી અવશ્ય કરવી જોઈએ. તેમાં
ઉભય પક્ષની એકાદશીને દહોડે સામર્થ્ય હોય તો નિરાહાર ઉપવાસ
કરવો. નહીંતર ફળાહાર કરવો. અને જયંતીના વ્રતમાં શ્રી ઠાકુરજીના
પ્રાગટ્ય થયા પછી અનસકડી પ્રસાદ લેવો. પણ ઉપવાસ નહીં કરવો
પણ એકાદશીમાં જયંતીનું વ્રત આવે તો એકાદશીની રીતિ પ્રમાણે ઉપવાસ
કરવો. અને જયંતી જુદી આવે ત્યારે જયંતીની વિધિ પ્રમાણે પ્રસાદ લેવો.

૧. જન્માષ્ટમી શ્રાવણવદિ ૮.
૨. વામન દ્વાદશી ભાદ્રપદશુક્લ ૧૨.
૩. નૃસિંહચતુર્દશી વૈશાખ સુદિ ૧૪.
૪. રામનવમી ચૈત્ર સુદિ ૬.

આ પ્રમાણે ઉપર બતાવેલાં વ્રતો શ્રીગોકુલચંદ્રમાળાની ગાદીના સેવક લોકોએ અવશ્ય કરવા ઉચિત છે. અને પોતાના શ્રી આચાર્યજીના જન્મ તિથિનો મહોત્સવ પણ કરવો ઉચિત છે. શ્રીદેવકાનંદનાચાર્યજી મહારાજનો જન્મદિવસ સંવત્ ૧૯૧૫ ને ચૈત્ર સુદિ ૩ તૃતીયાનો છે.

કંઠી વિષય વિશેષ નિયમ.

સમસ્ત વૈષ્ણવોએ તુલસીકાષ્ઠની કંઠી ધારણ કરવી. પણ ખીજા કાષ્ઠની કંઠી ધારણ કરવી નહીં, કારણ કે અન્ય કાષ્ઠની શાસ્ત્રમાં એટલે સુધી નિંદા કરીછે કે 'કાષ્ઠમાલાધરં દૃષ્ટ્વા સર્વેભ્યં સ્નાનમર્હતિ, જે ના કંઠમાં કાષ્ઠની માલા હોય તેના દર્શનથી વસ્ત્રસહિત સ્નાન કરવું ઉચિત છે. માટે સર્વ વૈષ્ણવોએ અવશ્ય તુલસીકાષ્ઠમાલા ગ્રહણ કરવી. પોતાને ત્યાં તુલસીકાષ્ઠમાલા મળી શકે નહીં તો ક્યાઈથી પણ મંગાવીને તેને પ્રસાદી કરાવવી અને તે ધારણ કરવી. હાલમાં ઘણે ઠેકાણે અન્ય કાષ્ઠમાલા ધારણ કરવામાં આવેછે, તે શાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ છે. આ વિષયમાં જો કોઈને પ્રશ્ન કરવું હોય તો ભલે કરે તેનું સમાધાન આપવામાં આવશે. અમારે ત્યાંનો કોઈ પણ ભટ્ટિયા કેવળ કાષ્ઠની કંઠી ક્યાઈ પણ આપે તો તેને ઠપકો આપીને તેનું નામ લખી અમારા પર મોકલી દેવું કે જેથી તેને દંડ કરવામાં આવશે. આ શિવાય જેને તુલસીકાષ્ઠની માલા મળી શકતી ન હોય તે અમને લખી જણાવશે તો તેને મળી શકશે. આજે સ્વતંત્રતા આવે ત્યારે તેમાંથી નિવૃત્ત થયા, પછી ખીજા કંઠી ધારણ કરવી એના મુખ્ય પક્ષ છે. પરંતુ જો ખીજા કંઠી મળી શકે નહિ તો તે કંઠીમાંથી દોરે કાઢી નાખી અરિઠા વિગેરેથી પારાની ચીકણાઈ દૂર કરીને ખીજા શુદ્ધ દોરામાં પરીવવાથી તે કામમાં આવશે. પરંતુ તુલસીકાષ્ઠમાલા વગર એક ક્ષણ માત્ર પણ રહેવું નહીં. આ વિષયમાં અનેક ગ્રંથનાં વચનો પ્રમાણભૂત છે. હવે તે કંઠી પ્રસાદી કરાવવાનો મંત્ર.

નિવેદ્ય કેશવે માલાં તુલસીકાષ્ઠસંભવામ્ ।

વહન્તિ યે નરા મક્ષ્યા તેષાં વૈ નાસ્તિ પાતકમ્ ॥

આ મંત્રથી પ્રસાદી કરાવવી.

તુલસીકાષ્ઠમાલાને ધારણ કરવાનો મંત્ર.

તુલસીકાષ્ઠસમ્પૂર્ણે માલે કૃષ્ણજનપ્રિયે ।
વિધર્મિ ત્વામહં કળ્પે કુર માં કૃષ્ણવલ્લભમ્ ॥

આ મંત્ર બોલીને તુલસીકાષ્ઠમાલા ધારણ કરવી .

ગુરુશિષ્યસંવાદ.

શિષ્ય પૂછેછે—જય કૃપાનાથ ! મનુષ્યનું કર્તવ્ય શું ?

ગુરુ—વર્ણાશ્રમ ધર્મપૂર્વક શ્રીકૃષ્ણભક્તિ.

શિષ્ય—ભક્તિ કેમ કરવી ?

ગુરુ—પોતપોતાના સંપ્રદાયાનુસાર કરવી.

શિષ્ય—વૈષ્ણવ સંપ્રદાય કેટલા છે ?

ગુરુ—હાલ કલિકાલમાં ચાર વૈષ્ણવ સંપ્રદાય પ્રસિદ્ધ છે.

શિષ્ય—આપને શ્રમ નહીં થતો હોય તો નામ કહેશો ?

ગુરુ—અંમાં શ્રમ રાતો છે ? શિષ્યોને ઉપદેશ આપવો અંતો અમારું મુખ્ય કામ છે. વૈષ્ણવ સંપ્રદાય ચાર છે. તેના નામ:—૧ રામાનુજ અથવા શ્રી સંપ્રદાય. ૨ માદવ, ૩ વિષ્ણુસ્વામિ સંપ્રદાય અને ૪ નિમ્બાર્ક સંપ્રદાય.

શિષ્ય—જય જય !! આપણો સંપ્રદાય તો ચાર સંપ્રદાયમાં નહીં આવ્યો ?

ગુરુ—કેમ નહીં આવ્યો ?

શિષ્ય—આપણો સંપ્રદાય કયો ?

ગુરુ—જે વિષ્ણુસ્વામી સંપ્રદાય ગણાવ્યો તે આપણો અનાદિસિદ્ધ સંપ્રદાય છે. શ્રી વલ્લભાચાર્ય મહાપ્રભુજીએ તેજ અંગીકાર કર્યો છે. માટે શ્રીવલ્લભસંપ્રદાય પણ કહેવાય છે.

શિષ્ય—જય જય !! પુષ્ટિમાર્ગ તે આપણો છે. અંમ અંમે સાંભળ્યું છે.

ગુરુ—તે ખરું છે. પુષ્ટિમાર્ગ પણ તેજ છે. જેમ એક વસ્તુનાં બે ત્રણ નામ હોય છે. અથવા તો જેમ એક માણસના ચુણુ પ્રમાણે નામ જુદાં જુદાં થાયછે તેમજ આપણા સંપ્રદાયના નામ જુદાં જુદાં છે તેથી ભ્રમ કરવો નહીં.

શિષ્ય—આપણા સંપ્રદાયના પ્રથમ પવર્ત

ગુરુ—શ્રીપુરાણ પુરૂષોત્તમ છે. અને તેમની પાસેથી સદાશિવને ઉપદેશ થયો તેથી ભક્તિ માર્ગના દ્વિતીયાચાર્ય સદાશિવ ગણાય છે. તેમનાશિષ્ય નારદાદિક થયા છે.

શિષ્ય—શ્રીમદાચાર્યજીના વળી ગુરુ હોય?

ગુરુ—તમને રાંકા કેમ ઉપજે છે? શું શ્રીમદાચાર્યજીએ લૌકિક મર્યાદા નથી પાળા. જુઓ શ્રીરામચંદ્રજીએ ગુરુ કર્યા હતા. સાક્ષાત્પૂર્ણ પુરૂષોત્તમ શ્રીકૃષ્ણચંદ્રે પણ વિદ્યા ગુરુ સાંદીપનિ કર્યા હતા. તો શ્રીમદાચાર્યજી ગુરુ કરે તેમાં રાંકા શું? આચાર્યજીએ જન્યજનકાદિભાવ સ્વીકાર્યા હતા તો ગુરુશિષ્યભાવ સ્વીકારે તેમાં રાંકા શું?

શિષ્ય—ગુરુજી? ભગવદ્ભક્તિનો કેને અધિકાર છે?

ગુરુ—મનુષ્યમાત્રને અધિકાર છે. તેમાં રાંકા કેમ થાય છે. જીવ માત્ર ભગવાનના અંશ છે અને દાસ છે. માટે પોતપોતાના અધિકાર પ્રમાણે શ્રીજીની સેવા કરવી.

શિષ્ય—ગુરુને શું પૂર્ણ પુરૂષોત્તમ વા દેવ કે પૂજ્ય માનવા?

ગુરુ—તમારી જેવી પવિત્ર ભાવના હોય તે પ્રમાણે તમે માનો. પણ ગુરુ એ અમે તો સાક્ષાત્પૂર્ણ પુરૂષોત્તમ છઈએ. અમે તો દેવ છઈએ એમ માની ધર્મ વિરૂદ્ધ આચરણ કરવાં નહીં. અને ધર્મ વિરૂદ્ધ આચરણ કરે તો પાત થાય છે.

શિષ્ય—ગુરુએ શિષ્યને અને શિષ્યાને કેવાં માનવાં?

ગુરુ—ગુરુનો આ ધર્મ છે કે પોતાના શિષ્યને અને શિષ્યાને પોતાના પુત્ર પુત્રીવત્ માનવા જોઈએ. અને જેમાં તેઓનું હિત સમાયું હોય તે ઉપદેશ દેતા રહેવું.

શિષ્ય—આપણા માર્ગમાં પુત્રપુત્રીભાવ ક્યાં છે?

ગુરુ—તમારી મોટી ભૂલ છે કે તમે એમ પૂછો છો. આપણા મંત્ર-
ૐ નમો ભગવાય ગુરુ શિષ્યનો તો પિતાપુત્રવત્ ભાવ છે.

શિષ્ય—વૈષ્ણવ કેને કહેવો ?

ગુરુ—જેનામાં બાહ્ય અને આમ્યંતર વૈષ્ણવ ધર્મ દેખાતા હોય, અથવા જેને વૈષ્ણવ ગુરુજી પાસેથી વિધિપૂર્વક વૈષ્ણવ મંત્ર દીક્ષા મળી હોય તે વૈષ્ણવ સમજવો.

શિષ્ય—આપણા સંપ્રદાયમાં સાધન અને કૃત્ય શું છે ?

ગુરુ—આપણા સંપ્રદાયમાં પ્રભુપ્રાપ્તિનું સાધન એ ભક્તિ છે. અને સિક્ષાવસ્થામાં કૃત્યરૂપ પણ ભક્તિજ છે. સિક્ષાવસ્થામાં સાધનોનો પરિત્યાગ થાય છે. પણ ભક્તિના વિષયમાં તેમ નથી. સિક્ષાવસ્થામાં કૃત્યરૂપ પણ તેજ થાય છે. જે ઉત્તમ ભગવદ્ભક્તો છે તે ભક્તિ વિના બીજું કશું હાથે નથી મુક્તિ પણ આનુષંગિક થાય છે. મુક્ત પુરુષો પણ લીલાવિગ્રહ ધારણ કરી ભગવદ્ભક્તિ કર્યા કરે છે. પરમ પુરુષાર્થ પણ ભક્તિ છે. અને એજ સિક્ષાંત—વેદ, ગીતા, વ્યાસસૂત્ર અને શ્રીભાગવતાદિ પ્રમાણુગ્રંથોમાં સ્પષ્ટ પ્રદિપાદિત છે.

શ્રીગોકુલેન્દુર્જયતિ.

શ્રીગોકુલચંદ્રમાજીના પીઠના સર્વ સેવકો અને
સમસ્ત વૈષ્ણવોને જાહેરખબર.

અમં મુંબઈમાં શ્રીનો મંડાર અને વહિવટ ધાતું રાખેલ છે;
માટે સર્વેને યવર કરવામાં આવે છે કે શ્રીની અને અમારી
ગાદીની જે કંઈ ભેટ વગેરે હોય તે મુંબઈ મોકલી આપવું;
તેનો નોંધ થઈને તેનો યોગ્ય રીતે અંગીકાર કરાવવામાં
આવશે.

શ્રીના ભેટીઆઓ જે તમારી પાસે આવે તેના પાસેથી
કાચી પહોંચ તેની સહીની લેવી; અને તેજ નંબરની બીજી
પાકી મહેરી પહોંચ ભેટીઆ તમારી પાસે બીજી સાલ આવે
ત્યારે લેવી.

ભેટ વગેરે જે કંઈ મોકલો તે અમારા મુંબઈના વહિવટ-
દાર જમુનાદાસ નરસી યટાડના નામથી મોકલવું; અને
તેની પહોંચ મંગાવી લેવી.

વિશ્વગદશમી સં. ૧૯૪૭.

